D·N
13/12 1948

Final i Paris

Efter en session lika fylld av arbete som tom på resultat avslutade på söndagen FN:s generalförsamling sin session i Palais Chaillot i Paris. Återstående frågor ajournerades till 1 april 1949, då fortsättning följer i Lake Success. Ett enhetligt förslag att generalförsamlingen "med tanke på att ansvarande" skulle försöka lösa sina aktuella uppgifter i Paris redan inom den närmaste framtiden avvisades bl. a. under åberopande av delegaternas utmattade tillstånd.

Det tycks också ha rått en stämning av både exaltation och trötthet — mest dock det senare — vid sammanträdet i fördags, då församlingens ordförande, den australiske utrikesministern Herbert Evatt, brände av sitt stora politiska avslutningsfyrverkeri. Ty det är svårt att som annat än ideologiska raketer, skötet lysande, men totalt verkningslösa, beteckna de 28 punkterna i den monumentala "internationella deklaration om de mänskliga rättigheterna" som nu preliminärt antogs av generalförsamlingen efter mer än två och ett halvt års förberedelser. Detsamma gäller för övrigt också om den för ett par dagar sedan preliminärt bifallna konventionen mot "genocide", dvs. gruppmord och gruppförföljelser av det slag som nazisterna under kriget drev till sin ytterste spets hittills.

Även om till exempel Sovjet skulle ratificera de nämnda konventionerna, är ju intet vunnet därmed så länge FN saknar varje möjlighet till övervakning eller ens insyn bakom järnridån. Sovjetregeringens ursinniga motstånd mot effektiv internationell kontroll över atomenergin — manifesterat inte minst under den senaste FN-sessionen — kan ju tjäna som tankställare. Under nuvarande förhållanden skulle ett sovjetryskt godkännande av en konvention "mot gruppförföljelser" i själva verket framstå som ett hån mot hela den åskådning FN vill ge uttryck åt.

Detta kan synas så uppenbart att det knappast behöver påpekas. Men när församlingspresidenten, mr Evatt, i FN:s radio betecknar konventionen mot genocide som en "epokgörande vinst för folkrätten" och i staternas blotta ratifikationer ser en garanti för efterlevnaden kan det vara skäl att erinra om det verkliga läget. Ett annat exempel på ogrundad självbelåtenhet på FN:s vägnar erbjuder generalsekreterare Trygve Lies nyligen framlagda rapport för verksamhetsåret 1 juli 1947—1 juli 1948. Här heter det bl. a. att FN:s insatser "varit mera hoppingivande än man kunnat vänta sig under ett år av ogynnsamma politiska omständigheter". Om så verkligen skulle vara fallet, måtte hr Lie inte ha väntat sig mycket av den organisation vars generalsekreterare han är. Till råga på allt förefaller det som om hr Lie ville utsträcka sitt omdöme att gälla också höstens generalförsamling, vars arbete han funnit "framgångsrikare än vi väntat".

Givetvis kan man inte lasta vare sig mr Evatt eller hr Lie för FN:s bristfälligheter. FN är ett världsforum som erbjuder de mest vidsträckta möjligheter, men vars funktion beror på medlemsstaternas goda vilja. Om den viljan brister hos en av de största medlemsstaterna, är det inte FN:s fel. Men de som närmast är ansvariga för världsorganisationens förvaltning bör då inte söka bortförklara vad som skett och inte heller underlåta att dra konsekvenserna därav.

Det var närmast något sådant som skedde då hrr Evatt och Lie i november gjorde sitt opåkallade och obetänksamma förslag till medling i Berlinkrisen. Trots att säkerhetsrådets mödosamt utarbetade medlingsförslag strandade på Sovjetunionens veto och trots att Stalin betecknat alla de s. k. neutrala staterna i säkerhetsrådet som krigshetsare startade FN:s högre högsta funktionärer en ny medlingsaktion, varvid de åtminstone formellt utgick från att både Sovjetunionen och västmakterna hade skuld till blockaden av Berlin. Deras framstöt fick också på västmaktshåll ett minst sagt kyligt mottagande, medan Stalin givetvis grep tillfället att attackera de förhandlingsovilliga västmakterna. Resultatet blev en ytterligare skamfilning av FN:s prestige, denna gång helt i onödan.

FN:s universalitet har i praktiken visat sig vara ett ovärdigt ligt handikap för dess effektivitet. I det övervägande flertalet fall och framför allt på de avgörande punkterna har det varit Sovjetunionens principiella fientlighet mot internationellt samarbete som fällt utslaget. Sovjetdelegaternas 27 veton i säkerhetsrådet — av ingalles 26 avgivna — talar härvid sitt tydliga språk. I detta läge förklarar generalsekreterare Lie i sin rapport att "allt som hänt under det gångna året visar att den väg som utstakats genom FN-stadgan inte endast är den rätta vägen, utan även den enda nu tillgängliga vägen till en varaktigt fredlig värld". Om detta vore sant, skulle situationen i själva verket vara förtvivlad, eftersom den enligt hr Lie enda tillgängliga vägen bevisligen är oframkomlig. Under det senaste året har det emellertid rönts upp för en annan väg till fred, en väg som är framkomlig. Den vägen heter samverkan mellan de demokratiska staterna, i första hand Nordamerikas och Västeuropas.

FN:s generalförsamling har utan tvivel sitt berättigande som ett internationellt diskussionsforum. De till FN knutna specialorganen är också i flera fall av stor betydelse. Men när det gäller freden är det inte FN-stadgan, utan Atlantpakten som visar vägen.

Churchill och Franco

I sitt parlamentstal i torsdags förklarade Churchill att Spanien borde få plats i Förenta nationerna och antydde till och med att intima förbindelser mellan Väststaterna och Spanien vore naturliga. Det finns, yttrade han, långt mera fritt i Spanien än i staterna bakom järnridån. Likaom i sitt kända tal den 24 maj 1944 prisade han Francos politik under kriget som i stort sett förmånlig för de allierade. "Det sätt på vilket Hitler och Mussolini behandlades av general Franco är ett monumentalt exempel på otacksamhet."

Churchills jämförelse mellan Franco-Spanien och östdiktaturerna är utan tvivel i huvudsak riktig. Spanien är en hård och reaktionär diktatur, men det spanska tyranniet är efter allt att döma mindre fruktansvärt än det ryska — delvis beroende därpå att Franco inte utsträckt statsmakten till alla områden och därför inte har behov av ett i alla detaljer genomfört skräcksystem. Den icke ovanliga tendensen att u r d e n n a s y n p u n k t angripa den spanska regimen utan att tillika angripa den ryska tyder därför på okunnighet eller hyckleri; lika mobjudande är att utdöma den ryska diktaturen och gå förbi den spanska med tystnad eller ursäktande försvar.

Men även om Churchills resonemang på denna punkt godtas, är det inte nödvändigt att godta hans slutsatser. Det samarbete som föreligger mellan Väststaterna — och som synes på god väg att leda till mera organiserad samverkan — bygger inte bara på vissa gemensamma intressen, utan också på en gemenskap i värderingar och åskådning. Det skulle kännas som ett slag i ansiktet på många miljoner demokrater om man i denna krets av nationer införde general Franco, som med våld och under ohyggliga grymheter slagit ned en visserligen instabil och bräcklig, men till sin organisation och sina syften demokratisk ordning och som därjämte företräder den nazistisk-fascistiska idékrets från vars välde Churchill så starkt bidragit att befria Europa. Att Churchill inte inser detta är ett uttryck för en s. k. realpolitisk inställning, som är långtifrån detsamma som realism.

Även Churchills uttalanden om Spaniens roll under kriget är förvånande. Är 1944 årgångens uppfattans som en taktisk fint, förstaelig med tanke på omedelbara syften. Nu verkar de mera allvarligt menade och därför mera oroande. Att Francos sympatier var på Hitlers och Mussolinis sida och att han gynnade dessa sina kollegor så länge de segrade är väl känt, inte minst genom de brittiska och amerikanska ambassadörernas memoarer. Att Francos hållning dev en annan då segerlycka skiftade bör väl inte ge demokraterna anledning till tacksamhet. Francos onda vilja finns sannerligen intet skäl att betvivla.

Möjligt är emellertid att militära synpunkter som icke redovisas varit bestämmande för Churchills ställningstagande. Hans uttalanden skulle i så fall, liksom 1944, vara väsentligen taktiskt betingade. De blir härigenom inte mindre diskutabla.

PRESSGRANNAR

Att danska brigaden stannar i Tyskland, låt vara med reducerad styrka, är viktigare än man lätt sas om just nu, anser Information, den oavhängiga tidningen:

Det engelske Øuke om Brigadens Forlængelse har været politisk betstemt. Og den danske Regerings Beslutning om at lade en Del af Brigaden blive i Vesttyskland er naturligvis ogsaa en udenrigspolitisk Handling. Styrkens Størrelse gør den til en symbolsk Handling, og Regeringen har givet et haandgribeligt Bevis for sine udenrigspolitiske Hensigter og Maal. Det vil næppe blive misforstaaet i den vestlige Verden, at Danmark, nu da Tysklands Deling er en Kendsgerning, er gaaet ind for Solidariteten med Angelsakserne. Danske Soldaters officielle Tilstedeværelse blandt allierede Styrker udenfor vore Grænser er jo, uanset hver fra de er, enabetydende med et Farvel til Isolationismen.

Brigadens Forlængelse bør heller ikke kunne misfortaas i Sverige. Den foregriber i Virkeligheden Resultatet af de nordiske Forhandlinger paa et aldeles afgørende Punkt ved at fortælle, at Danmark ligger som Norge ikke vil være med til et nordisk Militærsamarbejde, hvis dette skal finde Sted paa en fælles nordisk Neutralitets Grund. Brigadens Tilstedeværelse i Tyskland umuliggør, som det tydeligt er sagt fra svensk Side, denne Udgang af de nordiske Drøftelser.

Beslutningen om Brigaden er derfor opmuntrende, fortsätter tidningen. Men Motivtangen med Regeringens Beslutning, som den givetvis vil komme til Orde, naar Rigsdagen skal billige Brigadeoverenskomsten, viser ogsaa, at Beslutningen endnu hviler paa en usikker Opinion. Regeringens Forklaring fortæller, at den er usikker overfor Opinionen:

Linieme er ikke desto mindre trukket op for en indrepolitisk Kamp om vor Udenrigspolitik, hvor der — ogsaa selv om man ser bort fra Kommunisterne — er to Retninger. Dette nytter det næppe at skjule længere.

Regeringen har vist Vilje til at hyde med flere Mennesketakter udenrigspolitisk Tradition i Danmark. Den har kunnet gøre det, fordi der nu er en Række afgørende nye Forudsætninger for en anden Politik. Regeringen og dens Del af Oppositionen, der i dette store Spørgsmaal er enig med den, forudsætter at Støtte til denne er igangsat ette det Oplysningsarbejde, som kan samle en endnu større Del af Opinionen bag den nye Politik. Den Tid er længere vige udenom. Klarheden gennem Formler, der ikke giver mere end Stemninger.

Tills vidare är emellertid danska tidningar i regel tillbakadragna och auguriska, nästan i lika hög grad som de avsnala. Obestämda formler och försäkringar utan substans användas med förkärlek. Allmänheten tillföres inte det saklliga omdömesmaterial som bör ligga till grund för en fortskridande opinionsbildning.

Hr Helands beklagande att regeringskoalitionen mellan bondepartiet och socialdemokratin inte blev av — underhandlingarna borde inte ha misslyckats, enligt hans åsikt — uppmärksammas av Eskilstuna-Kuriren (fp), som har ett gott öga till "bondefrihetsbundets främste karriärist":

För några dagar sedan talade han vid ett fackligt jordbruksmöte i Önesta och kritiserade skarpt de jordbrukare, som på egen hand skaffade sig en andel av lanuigheten av en samgång med socialdemokraterna. "Man borde inte", sade han, "säga nej till en sak, som man inte visste något om, utan det hade varit rimligt att man hyst förtroende till förhandlarna."

Detta bekräftar vad man haft på känn, nämligen att det icke i främsta rummet var betänkligheter inom bondeförbundets centrala ledning, utan den vidlyftiga reaktionen ute i bygderna, som stjälpte koalitionstanken.

Så mycket angelägnare borde nu hr von Heland ha varit att föra de vilseledandna och självtändigt tänkande in på rätta vägar genom information!

Från detta svstd han emellertid. Han ville, som han enligt referatet uttryckte det, "icke närmare ingå på orsaken till att förhandlingarna spruckio". Samma märkliga förtegenhet iaktttags alla vid förhandlingarna närvarande.

Denna hemlighetsfullhet gör naturligtvis inte bondeförbundarna ute i orterna mera benägna att "hysa förtroende för förhandlarna". Är det meningen att åstadkomma överläggningarna med regeringen i februari eller mars, är det ej denna avtalade tystnad psykologiskt olyckligt och djupt odemokratisk.

En helomvändning från partiledningens sida kort efter valet borde varit överraskande, enligt många mening stötande — men en helomvändning som i hemlighet förberedd under månader och därvid får karaktären av samvetsvägning mot den egna positionsbildningen inom partiet vore ännu mera utmanande.

För många hem i små omständigheter har kalkylerna på ett allvarligt sätt rubbats genom julbudskapet om restaskatterna. Särskilt på två punkter har det ökat, påpekar Upsala Nya Tidning (fp), i fråga om ambeskattning för äkta makar och i fråga om extrainkomster, för vilka icke tillräckligt skatteavdrag beräknats:

Det kan naturligtvis sägas att de skattskyldiga i dessa fall har sig själva att skylla, men ingen kan väl begära att folk i allmänhet skall ha klart för sig hur ett så pass invecklat system fungerar. Vad man kan ankiaga myndigheterna för är det alltför ringa intresse, som visats för att ge allmänheten en ordentlig orientering om systemets konsekvenser. Förutsättningen för att detta skall kiaffa någorlunda perfekt är ju allmänhetens frivilliga medverkan. Löntagarna borde rimligen genom arbetsgivarna ha tillhandahållits tabeller som på ett enkelt och för alla fattbart sätt påvisade nödvändigheten av ett ökat avdrag för sambeskattning och bisysslor.

Efterslåpningen av den slutliga uppgörelsen i fråga om skattatten gör att det blir många sådana obehagliga julklappar nästa år också. En omedelbar åtgärd bör restskatterna föranleda, nämligen att det nuvarande sambeskattningssystemet för äkta makar tas upp till omprövning och sedan snarast möjligt försvinner. Orebro Dagblad (fi) påminner härom:

När en hustru genom extraarbete sökt dra några hundralappar till husbållet och därav får betala hälften i skatt, då är systemet galet. Nu behöves alla armar i produktionen, och man främjar inte arbetsluten på det viset. Det borde f. ö. börja stå klart för allt vidare kretsar att hela skattesystemet i den för landet så förödelsfulla Wagnerska utformningen behöver översyn och korrigering.

Men finansministern sjäiv vill inte höra på det örat. Han tycker att folk är dåraktiga som bråkar. Han bara envisas och "myser". Svenska folkets nya juitomte!

Schackmatchen mellan Schackklubben Kamraterna och Västerås allmänna schackklubb på söndagen vanns av Kamraterna med 13 poäng mot 9. Klubbarna ställde upp med 22-mannalag. Vid de första tio bord den blev ställningen 5½—4½ till Västerås favör, men vid de övriga tolv borden säkrade Kamraterna sin vinstmarginal.

Harry Martinson

Vägen till Klockrike

"Det märkligaste och mest välgörande som kommit ut i höst."

IVAR HARRIE i Expressen

15:e tusendet

12: 25, inb. 16: 25

BONNIERS

"Stor litteraturforskning..."

Man njuter i hans bok det kräsna urvalet, den sköna blicken för det historiskt väsentliga och det stora i dramats värld, de självständiga, stränga eller hyllande men alltid levande omdömena."

John Landquist i A.-B.

"Ett verk som man ständigt bör ha tillgängligt för att rådfråga och läsa om."

Harald Schiller i S. D. S.

"Lamms bok har en mission att fylla — och hans enkla och osökta språk väcker förhoppningar om att den skall kunna nå en vid läsekrets."

Erik Forsell i G.-T. om

Martin Lamm

Det moderna dramat

18:50, inb. 22:50

BONNIERS

Dårdikter och nonsensvers

I svensk tolkning av *Lars Gustav Hellström*

Illustrerade av *Birger Lundquist*

Christian Morgenstern

VISOR I GALGEN

"Lars Gustav Hellström har ofta nog på ett lyckligt sätt tramponerat den stillsamt underfundiga humorn i Morgensterns nonsensverss. Till det angenäma intryck det lilla häftet gör bidrar i inte ringa mån de skickliga och roliga teckningarna av Birger Lundquist."

Johannes Edfelt i D. N.

"En högst förtjusande liten bok."

Morgon-Tidningen.

5:75

BONNIERS

Lockande, kultiverad julläsning

VINDROS

Litterär kalender 1948

Redaktör: Sven Barthel

Jan Gehlin:	Tre dikter.
Stina Aronson:	Tonåringar. Novell.
Arthur Sjögren:	Mitt samarbete med Strindberg.
Björn-Erik Höjer:	De hjälplösa. Drama.
Jan Berg:	Tidig eftermiddag. Novell.
Lars Gustav Hellström:	Att böjas. Dikt.
Walter Ljungquist:	Dam i svart. Novell.
Georg Svensson:	Baudelaire och artisterna.
Tora Dahl:	En droppe blod. Novell.
Einar Malm:	Liljefors. Dikt.
Erland Josephson:	Tre syder kring Alfredo.

Illustrationer av Bertil Bull Hedlund, Georg Lagerstedt, Stig Åsberg m. fl.

6:75

BONNIERS

HERMAN NORRMAN

ULF HÅRD ut SEGERSTAD: Herman Norrman.

Sveriges allmänna konstföreningens publikation LVII. Norstedts.

KONSTNÄRSFÖRBUNDETS konst har varit föremål för en genomgripande omvärdering under de senaste åren. Nittiotalsmålerietts nationella patos med dess en aning deklamatoriska gester har inte hållit inför de idéer om måleriets renhet som så småningom på allvar börjat tränga igenom i Sverige. Fjolårets utställning i Nationalmuseum över Konstnärsförbundet blev för många en uppvisning av döda ting. De konstnärer som av sin samtid betraktats som de mest betydande ansågs nu förledda av sina patriotiska och ideella strävanden. I stället var det andra som ställdes i förgrunden, bland dem Carl Wilhelmson och något mera tveksamt Herman Norrman. Hur mycket man än själv är bunden vid dessa nya värderingar, vill man gärna försöka hålla den tanken klar för sig att dagens uppfattning kanske är lika tidsbunden och övergående som gårdagens utan att därför behöva avstå från att söka befrämja det man anser som det värdefullaste.

När Ulf Hård af Segerstad skriver om Herman Norrman gör han det med utgångspunkt från vad han kallar den yngre kritikergenerationens uppfattning av Konstnärsförbundets måleri som "konstnärligt mindre betydande", och han gör det med all den ambivalens i värderingen som han därmed måste visa. Han anser att Herman Norrmans konst i stort sett lider av samma måleriska svagheter som det övriga nittitalet, att hans målningssätt i grunden är reaktionärt, men han ser dess förtjänster i den starka personliga egenarten. I den konstnärskretsen som vid denna tid "upptäckte de svenska landskapen" blev Herman Norrman Smålands målare, men det är inte det småländska som skiljer hans konst från kamraternas, utan det Norrmanska — detsamma som förbinder hans åttitals- och nittitalsperioder.

Ulf Hård af Segerstads arbete om Herman Norrman är upplagt på ett för dylika monografier traditionellt sätt. Allt material är samvetsgrant tillvarataget — författarens egna efterforskningar måste ha varit mycket omfattande —, och det är framlagt på ett sympatiskt och sakligt sätt. Man finner det rättvist att Herman Norrman blivit föremål för en så bred skildring. Hans avvikande konst har varit undanskymd, och för den riktiga uppskattningen av den är det betydelsefullt att de berörda personliga förhållanden under vilka den tillkom också påvisas. Framställningen präglas av författarens sympati för Herman Norrman och hans konst, men han har inte förletts till någon övervärdering, om man inte vill se den rika biografiska och miljöhistoriska dokumenteringen som en sådan. Utom sin betydelse för belysandet av Herman Norrmans konst har denna emellertid ett självständigt kulturhistoriskt värde som gör den berättigad, särskilt som den ger intryck av att vara mycket vederhäftig. Mot Hård af Segerstads bok finns det inte mycket att invända, än mindre finns det att tillägga.

Torsten Bergmark

Nya skolinstanser begärs. Skolöverstyrelsen har hos regeringen hemställt om åtgärder för inrättande snarast möjligt av de nya mellaninstanser för folkskoleväsendet, benämnda skoldirektörer, som 1945 års folkskolesakkunniga föreslagit. Det nuvarande systemet, som innebär att fränsett länsstyrelserna två myndigheter — domkapitlen och folkskoliinspektionen — fungerar vid sidan av varandra och med delvis samma uppgifter, medför onödigt dubbelarbete. Antalet permanenta ledamöter i varje direktion anser överstyrelsen tills vidare kan begränsas till fem, tre lekmän och två skolmän. Direktionens ordförande bör utses av regeringen, och folkskoliinspektören skall vara självskriven ledamot.

Ung kärlek

Axel Sireborn

Möte med flicka

Roman. 5:75

Fint beröm av Stig Carlason i M.-T.:

"Appellerar till stämningar och minnen till, den är riktig och sann. Hans ton är fylld av poesi."

Wahlström & Widstrand

DN - landets ledande annonsorgan

Nr 4 i dag i bokhandeln

POESI

Lyrikersamfundets tidskrift

2:75

Ur innehållet:

• Gunnar Helén: Det enkla och det svåra i Kriser och kransar • Åke Nordin: Den sociala lyriken • Modern fransk diktning i nya tolkningar • Bland de svenska lyrikerna Ann Margret Dahlquist-Ljungberg, Magda Lagerman, Elsa Grave, John Ericsson och Osten Sjöstrand •

Wahlström & Widstrand

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.